

RAQAMLI MUHITDA SHAXSNING AXLOQIY IMMUNITETINI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK MEXANIZMLARI

Asadova Nozima Abdixalil qizi,
Xalqaro innovatsion universiteti
Pedagogika kafedrası o'qituvchisi

Tirkasheva Zulayho Sodiq qizi,
Xalqaro innovatsion universiteti
Pedagogika kafedrası o'qituvchisi

PEDAGOGICAL MECHANISMS OF FORMING THE INDIVIDUAL'S MORAL IMMUNITY IN THE DIGITAL ENVIRONMENT

Asadova Nozima Abdikhalil kizi,
Lecturer at the Department of Pedagogy,
International Innovative University

Tirkasheva Zulayho Sodiq kizi,
Lecturer at the Department of Pedagogy,
International Innovative University

E-mail:

nozimaasadova74575@gmail.com

Orcid: 0009-0006-2434-8386

Doi:

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ФОРМИРОВАНИЯ МОРАЛЬНОГО ИММУНИТЕТА ИНДИВИДУАЛА В ЦИФРОВОЙ СРЕДЕ

Асадова Нозима Абдихалил кизи,
преподаватель кафедры педагогики,
Международный инновационный университет

Тиркашева Зулайхо Содик кизи,
преподаватель кафедры педагогики,
Международный инновационный университет

E-mail:

zulayhotirkasheva85@gmail.com

Orcid: 0009-0006-2434-8386

Doi:

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18531847>

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli muhit sharoitida shaxsning axloqiy immunitetini shakllantirish masalasi ilmiy-pedagogik nuqtayi nazardan tahlil qilinadi. Tadqiqotda raqamli axborot oqimining shaxs ma'naviy-axloqiy rivojiga ta'siri, axloqiy immunitet tushunchasining mazmuni hamda uni shakllantirishning samarali pedagogik mexanizmlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: raqamli muhit, axloqiy immunitet, pedagogik mexanizm, media savodxonlik, ma'naviy tarbiya.

Аннотация: В данной статье с научно-педагогической точки зрения анализируется вопрос формирования морального иммунитета человека в цифровой среде. Исследование

охватывает влияние цифровых информационных потоков на духовно-нравственное развитие человека, содержание понятия морального иммунитета и эффективные педагогические механизмы его формирования.

Ключевые слова: цифровая среда, моральный иммунитет, педагогический механизм, медиаграмотность, духовное воспитание.

Abstract: This article analyzes the issue of forming a person's moral immunity in the digital environment from a scientific and pedagogical point of view. The study covers the impact of digital information flows on the spiritual and moral development of a person, the content of the concept of moral immunity, and effective pedagogical mechanisms for its formation.

Keywords: digital environment, moral immunity, pedagogical mechanism, media literacy, spiritual education.

KIRISH

XXI asr insoniyat taraqqiyotining yangi bosqichiga – raqamli transformatsiya davriga qadam qo‘ydi. Bugungi kunda axborot texnologiyalarining shiddatli rivojlanishi, raqamli kommunikatsiya vositalarining keng tarqalishi, sun‘iy intellekt va virtual muhitning ijtimoiy hayotga chuqur kirib kelishi inson tafakkuri, xulq-atvori va ma‘naviy dunyosiga bevosita ta‘sir ko‘rsatmoqda. Raqamli muhitda shakllanayotgan yosh avlod nafaqat bilim, balki ma‘naviyat va axloqiy qadriyatlar tizimida ham yangi muhitda ijtimoiylashmoqda. Shu bois, yoshlarning axloqiy ongi va tarbiyasini shakllantirish masalasi raqamli davrda falsafiy va pedagogik jihatdan alohida dolzarb ilmiy muammo sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Globalashuv va raqamlashtirish jarayonlarining jadallashuvi jamiyat hayotining barcha sohalariga, xususan, ta‘lim tizimiga chuqur kirib kelmoqda. Raqamli muhit shaxs uchun keng imkoniyatlar bilan bir qatorda, axloqiy tahdidlar, noto‘g‘ri axborotlar va destruktiv g‘oyalar manbai ham bo‘lib qolmoqda. Shu bois, zamonaviy pedagogika oldida shaxsning axloqiy immunitetini shakllantirish muhim vazifa sifatida namoyon bo‘lmoqda.[4.2018]

Shu nuqtai nazardan, raqamli muhitda shaxsning axloqiy immunitetini shakllantirish masalasi pedagogikaning dolzarb ilmiy muammolaridan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Axloqiy immunitet shaxsning zararli axborot ta‘siriga nisbatan ongli qarshilik ko‘rsatish, mustaqil fikrlash va mas‘uliyatli qaror qabul qilish qobiliyatini ifodalaydi.[5.2019]

Axloqiy immunitet – bu shaxsning turli salbiy axborot ta‘siriga qarshi mustaqil ravishda to‘g‘ri axloqiy qaror qabul qilish, tanqidiy fikrlash va ijtimoiy mas‘uliyatni anglash qobiliyatidir. Ushbu tushuncha ayniqsa raqamli muhitda dolzarb bo‘lib, ta‘lim jarayonida maxsus pedagogik mexanizmlarni ishlab chiqishni talab etadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYASI

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-noyabrdagi “Raqamli O‘zbekiston - 2030” strategiyasi va uni amalga oshirish bo‘yicha yo‘l xaritasida ta‘lim tizimini raqamlashtirish orqali zamonaviy o‘quv metodikalarini joriy qilish ustuvor vazifa sifatida belgilangani bejiz emas. Ushbu islohotlar ta‘lim jarayonida onlayn platformalar, multimedia vositalari, interaktiv dasturlar va boshqa raqamli resurslardan keng foydalanishni taqozo etmoqda [1.2020].

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi: ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish; ta‘lim jarayoniga oid normativ-huquqiy hujjatlarni o‘rganish; taqqoslash va umumlashtirish metodlari; pedagogik kuzatuv va reflektiv tahlil.

Shuningdek, raqamli pedagogika, media-ta‘lim va axloqiy tarbiya yo‘nalishidagi ilmiy manbalar tizimli ravishda o‘rganildi.[5.2020]

Raqamli ta'lim vositalarining asosiy turlari: *Interaktiv ta'lim platformalari (LMS):* Moodle, Google Classroom kabi tizimlar darslarni tashkil etish, materiallarni ulashish, vazifalar berish va baholash imkonini beradi. *Simulyatorlar va virtual laboratoriyalar:* Amaliy ko‘nikmalarni xavfsiz muhitda (masalan, tibbiyot, muhandislikda) mashq qilish imkonini beradi. *Masofaviy ta'lim vositalari (Sinxron/Asinxron):* Sinxron: Jonli vebinarlar, video-konferensiyalar (Zoom, Microsoft Teams). Asinxron: Yozib olingan darslar, forumlar, viktorinalar (YouTube, Coursera). *Mobil ilovalar va o'yinlar (Gamification):* Duolingo kabi til o‘rganish ilovalari, o‘quv o‘yinlari, jamoaviy loyihalar (Kahoot!, Quizlet). *Kontent yaratish va taqdimot vositalari:* PowerPoint, Canva, Prezi kabi dasturlar, video yaratish vositalari. *Bilimlarni boshqarish vositalari:* Wiki, shaxsiy xotira xaritalari (mind maps), Cloud-asosidagi hujjatlar (Google Docs). *Sun'iy intellektga asoslangan vositalar:* Chatbotlar (savollarga javob beruvchi), shaxsiylashtirilgan o‘quv yo‘nalishini taklif qiluvchi tizimlar. *Qidiruv va resurs bazalari.*

NATIJALARI

Raqamli muhitda shaxsning axloqiy immunitetini shakllantirish quyidagi asosiy pedagogik mexanizmlar orqali amalga oshirilishi aniqlandi:

1. *Raqamli savodxonlikni rivojlantirish* - Ta‘lim jarayonida o‘quvchilarga axborotni tahlil qilish, soxta va ishonchli manbalarni farqlash, shaxsiy ma‘lumotlarni himoyalash ko‘nikmalarini berish axloqiy immunitetning poydevorini yaratadi.

2. *Axloqiy-tarbiyaviy integratsiya* - Fanlarni o‘qitishda (informatika, ona tili, tarix va boshqalar) axloqiy masalalarni raqamli vaziyatlar bilan bog‘lab tushuntirish, real hayotiy misollar orqali muhokama qilish samarali natija beradi.

3. *Tanqidiy va reflektiv tafakkurni shakllantirish* - Pedagoglar o'quvchilarni "nima uchun?" va "oqibati qanday?" degan savollar asosida fikrlashga o'rgatishi zarur. Bu mexanizm shaxsni impulsiv emas, ongli harakat qilishga undaydi.

4. *Media-ta'lim va media madaniyat* - Media mahsulotlarni tahlil qilish, reklama va kontent ortidagi yashirin g'oyalarni anglash, onlayn xulq-atvor qoidalarini o'rgatish axloqiy barqarorlikni mustahkamlaydi.

5. *O'rnak va pedagog shaxsiy namunasining ta'siri* - O'qituvchining raqamli muhitdagi xulqi, nutqi va munosabati o'quvchilar uchun muhim namuna bo'lib xizmat qiladi. Shaxsiy ibrat tarbiyaning eng kuchli vositalaridan biridir.

6. *Oila va ta'lim muassasasi hamkorligi* - Ota-onalar bilan hamkorlikda raqamli muhitda bolalarning faoliyatini muvofiqlashtirish, yagona talab va qadriyatlarni shakllantirish axloqiy immunitetni kuchaytiradi.[6.2021]

MUHOKAMA VA XULOSA

Raqamli muhitda shaxsning axloqiy immuniteti o'z-o'zidan shakllanmaydi, balki maqsadga yo'naltirilgan pedagogik faoliyat mahsuli hisoblanadi. Raqamli savodxonlik, media-ta'lim va axloqiy tarbiyaning uyg'unligi shaxsning ma'naviy barqarorligini ta'minlaydi.

Xulosa qilib aytganda, ta'lim tizimida raqamli muhitning axloqiy jihatlarini hisobga olgan holda pedagogik mexanizmlarni takomillashtirish jamiyatning ma'naviy xavfsizligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur yondashuv kelajak avlodni ongli, mas'uliyatli va axloqan yetuk shaxs sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi.

Shunday qilib, raqamli jamiyatda axloqiy tarbiya – bu shunchaki axloqiy me'yorlarni o'rgatish emas, balki insonning raqamli olamda o'z "men"ini anglash, mas'uliyat bilan fikr bildirish va ijtimoiy qadriyatlarni saqlab qolish madaniyatini shakllantirish jarayonidir. Shu yo'l bilan jamiyatda axloqiy barqarorlik, raqamli mas'uliyat va ma'naviy uyg'unlikni ta'minlash mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 05.11.2020 yildagi PF-6079-son
2. Nurmuxamad Duisenov. AKT va Internet texnologiyalaridan foydalanishni o'rganish. – Toshkent: O'zMU nashriyoti, 2021y.
3. Mirzahmedova N.D. Raqamli texnologiyalarining ta'lim sohasida qo'llanilishi /Scientific jurnal Impact Factor, sjif 2022: 5.947. 539-P
4. Абдуллаев А. Ахлоқ ва маънавият асослари. – Тошкент: Ўқитувчи, 2018.
5. Бекмуродов М. Ёшлар маънавияти ва глобаллашув. – Тошкент: Маънавият, 2019.
6. Livingstone S. Digital Media and Moral Development of Youth. – London: Sage Publications, 2020.
7. Юсупова Н.Ш. Рақамли педагогика асослари. – Тошкент: Fan va texnologiya, 2021.
8. UNESCO. Media and Information Literacy: Curriculum for Teachers. – Paris, 2019.

9. Кодиров Б. Шахс тарбияси ва ахлоқий барқарорлик. – Тошкент: Академнашр, 2017.
10. Бауман З. Глобализация и мораль. – Москва: Весь мир, 2016.
11. Негматова, Ш., & Орипов, Х. (2016). Проблемы формирования интернет-грамотности среди молодёжи. Молодой ученый, (6), 112–116.
12. Халимбетов, Ю. М. (2021). Формирование молодёжи в Узбекистане как научно управляемый процесс. Проблемы современной науки и образования, (3), 74–79.